

GLOBAL DETERMINANTS OF COMPETITIVE RELATIONS TRANSFORMATION

Summary. The interaction of global, regional and local processes that influence the formation of a competitive environment and transformation of competitive relations, is considered in this paper. The main directions of their transformation are revealed on the basis of competitive relations types analysis. It is proved that the integration interaction of economic entities is intensified under the pressure of globalization factors. The emphasis is on the peculiarities of competitive relations in the conditions of hypercompetition. It is revealed that hypercompetition changes the methodological approaches to the analysis of the companies competitiveness and is a means of new types of strategies forming that are characterized as global.

Key words: globalization, competitive environment, competitive relations, transformation, hypercompetition, competitiveness.

УДК 657

Чуніхіна Т. С.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри обліку і оподаткування

Державного університету інфраструктури і технологій

Кравчук Я. С.

магістр

Державного університету інфраструктури та технологій

Chunihina T. S.

candidate of sciences economics,

associate professor of the department of accounting and taxation

State University of Infrastructure and Technology

Kravchuk Y. S.

master of the department of accounting and taxation

State University of Infrastructure and Technology

ОПЕРАЦІЇ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ПІДХОДИ

Анотація. У статті досліджено операцій в іноземній валюті відповідно до національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності. Нестабільна ситуація на валютному ринку, що спричинена коливаннями валютних курсів, вимагає постійного вдосконалення системи управління та контролю над здійсненням операцій в іноземній валюті суб'єкта господарювання сфери зовнішньоекономічної діяльності. Особливого значення ці питання набувають в умовах переходу складання фінансової звітності за міжнародними стандартами.

Ключові слова: валютні операції, Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, Міжнародні стандарти фінансової звітності, курсові різниці.

Вступ та постановка проблеми. У сучасних умовах інтеграційних перетворень показником підвищення рівня національної економіки країни є інтенсивний розвиток зовнішньоекономічної діяльності, наслідком чого є значне зростання обсягів операцій, які здійснюються в іноземній валюті. Нестабільність ситуації на валютних ринках, яка зазвичай спричинена різкими коливаннями валютних курсів, вимагає постійного контролю над здійсненням операцій в іноземній валюті. Особливої уваги ці питання набувають у процесі застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності вітчизняними підприємствами під час надання фінансової інформації користувачам за межами країни функціонування суб'єкта господарювання. Зазначене потребує розроблення науково обґрунтованих підходів до вдосконалення теоретичних та практичних методів формування інформації про операції в іноземній валюті в бухгалтерському обліку у зв'язку зі змінами та вдосконаленням нормативної бази бухгалтерського обліку, адже на підставі даних бухгалтерського обліку формується інформація про фінансові результати, фінансовий стан підприємства. Отже, зміни, які відбуваються на нор-

мативному рівні, впливають на фінансову звітність підприємства та інформацію, яку вона містить.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам обліку операцій в іноземній валюті присвячено праці вітчизняних науковців: Ф. Бутинця, С. Голуб, Т. Демчук, І. Жиглей, О. Колеснікової, Р. Циган та ін. Варто зауважити, що, незважаючи на великий науковий доробок, проблеми обліку операцій в іноземній валюті як у теоретичному, так і в практичному плані досліджено недостатньо.

Метою статті є дослідження операцій в іноземній валюті як суб'єкта господарювання у середовищі застосування П(С)БО та МСФЗ, їх порівняльна характеристика, відмінні та спільні риси, а також переваги та недоліки ведення звітності за МСФЗ.

Результати дослідження. Перехід підприємств на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та звітності дає можливість для ефективного функціонування інформаційної системи підприємства під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Застосування єдиних стандартів за МСБО дає змогу суб'єктам міжнародних ринків об'єктивно оцінити результати діяльності підпри-

емств, забезпечити для зацікавлених користувачів фінансової звітності її відповідність характеристикам облікової інформації. Можна зазначити, що сьогодні Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності мають і позитивні, і негативні риси.

Об'єктивними перевагами перед національними стандартами є [1]:

- чітка економічна логіка;
- узагальнення найкращої сучасної світової практики у сфері облікового процесу;
- простота сприйняття фінансової інформації в усьому світі.

До основних недоліків можна віднести [1]:

- узагальнений характер стандартів, що передбачає достатнє різноманіття у методах обліку;
- відсутність детальних інтерпретацій і методів зіставлення стандартів із конкретними ситуаціями.

Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку враховують майже всі діючі міжнародні стандарти, однак не повністю ідентифікують їх, а деякі об'єднують положення відразу декількох міжнародних стандартів. Але існують національні стандарти, що не мають аналогічних міжнародних стандартів, і навпаки.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та звітності у цілому складаються з таких частин [2]:

1. мета;
2. сфера застосування;
3. визначення та оцінка;
4. узагальнення підходу до оцінювання тієї чи іншої ситуації, що вимагає міжнародний стандарт;
5. подання та розкриття інформації про об'єкти бухгалтерського обліку у фінансовій звітності;
6. дата набрання чинності та перехідний період.

Структура Національних положень бухгалтерського обліку дещо відрізняється від міжнародних, що зумовлено національними особливостями сприйняття інформації. П(С)БО традиційно орієнтуються на регулюючі органи (Державну фіскальну службу, Державну статистику України та ін.), тоді як МСБО та МСФЗ переважно зорієнтовані на користувачів, які мають потенціальний фінансовий інтерес до суб'єкта звітності: акціонерів, інвесторів, стейкхолдерів. Невідповідності фінансової звітності підприємств, виконаної за вимогами МСФЗ та МСБО можуть виникнути через [1]:

- вітчизняні особливості щодо регламентації форм фінансової звітності та визначення її показників;
- коли зміст Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку значно обмежений відповідно до статей міжнародних стандартів та зазвичай відсутність роз'яснень до положень, які часто призводять до помилкової інтерпретації їх положень.

Таким чином, проаналізувавши табл. 1, ми бачимо, що, хоча Положення стандартів бухгалтерського обліку

суттєво й не суперечать міжнародним стандартам, вони все ж таки не повністю відповідають усім принципам Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку щодо надання й розкриття інформації у фінансовій звітності, тому перехід на міжнародні стандарти буде викликати у підприємців проблемні, трудомісткі трансформаційні процедури які узагальнені в табл. 1.

Саме для відображення в обліку операцій, які пов'язані з іноземною валютою, передбачений МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів» [4]. У законодавстві України облік операцій в іноземній валюті регламентується нормами П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» [5]. Незважаючи на те що стандарт П(С)БО 21 був розроблений на основі міжнародного МСБО 21, все ж таки між ними залишаються відмінності у методиках щодо відображення в обліку та звітності операцій, пов'язаних із валютою (табл. 2).

Однією з головних проблем, які супроводжують упровадження МСФЗ та МСБО у національні стандарти, залишається неузгодженість законодавства за національними положеннями щодо регулювання основних операцій в іноземній валюті за міжнародними стандартами, що зазвичай стосується визначення валюти грошової одиниці, в якій складається фінансова звітність. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», суб'єкти господарювання ведуть бухгалтерський облік та складають звітність у грошовій одиниці України [6].

На відміну від П(С)БО 21 у МСБО 21 виділено три види валют: функціональну – основну валюту економічного середовища суб'єкта господарювання, іноземну – валюту, відмінну від функціональної валюти, та валюту представлення, в якій сформована фінансова звітність. Міжнародним стандартом, що врегулює валютні питання, передбачено фактори, які підприємство має врахувати за самостійного вибору функціональної валюти, які дають змогу достовірно відобразити вплив операцій, умов та фактів господарської діяльності. Кожну з вибраних валют підприємства повинні відобразити в обліковій політиці з обґрунтуванням свого вибору. Якщо підприємство має зарубіжні підрозділи, функціональні валюти та валюти звітності яких відрізняються, то в обліковій політиці має бути розкрито інформацію щодо валюти звітності та обґрунтовано таке рішення на основі критеріїв, передбачених у стандарті [3]. Отже, при цьому застосовується професійне судження головного бухгалтера відносно формування облікової політики підприємства. Відповідно до міжнародних стандартів, в обліковій політиці підприємства доцільно визначити підхід до формування валютного курсу, що застосовується для перерахунку вартості з іноземної валюти у функціональну. Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку 21 не передбачено врегулювання вибору валютного курсу, який самий валютний курс має бути використаний: офіційний, що визначений національним банком кожної країни, або курс, що визначається відповідно до валютного ринку.

Таблиця 1

Класифікація факторів впливу на підприємства за переходу до МСФЗ

Фактори	Вплив
Адаптація П(С)БО до МСФЗ 1	1. Необхідність вивчення працівниками (бухгалтерами та аудиторами) підприємства МСФЗ
Заміна П(С)БО на МСФЗ (підприємство складає фінансову звітність за МСФЗ)	2. Необхідність підтвердження кваліфікації бухгалтера та аудитора шляхом здачі іспитів та отримання відповідного сертифікату
Однчасне існування П(С)БО та МСФЗ (дозволяється на протязі декількох років вести облік і формувати звітність за П(С)БО або МСФЗ за вибором підприємства)	3. Необхідність додаткових консультацій із професійними організаціями, іншими підприємствами
	4. Необхідність залучення фахівців для складання фінансової звітності
	5. Необхідність заміни автоматизованих програм обміну або їх удосконалення

Порівняльна характеристика П(С)БО 21 та МСБО 21

П(С)БО 21	МСБО 21	
	«Вплив змін валютних курсів»	
Визначення та положення	П(С)БО 21	МСБО 21
Функціональна валюта	Поняття не визначено тому всі вимоги МСБО 21, що належать до цієї категорії, у системі ПСБО відсутні	Визначається як валюта основного економічного середовища, у якому працює підприємство
Класифікація курсових різниць	Класифікуються на операційні та інші доходи й витрати	Не класифікуються за ознакою по відношенню до операційної діяльності підприємства
Класифікація курсових різниць	Класифікуються на операційні та інші доходи й витрати	Не класифікуються за ознакою по відношенню до операційної діяльності підприємства
Класифікація курсових різниць за звітами іноземних господарських одиниць із власного капіталу на прибуток або збитки	Проводиться під час продажу або ліквідації іноземної господарюючої одиниці	Здійснюється під час вибуття іноземної господарюючої одиниці, а також під час утрати контролю, суттєвого впливу або спільного контролю щодо відповідного дочірнього, асоційованого або спільного підприємства
Спеціальний порядок переведення статей фінансових звітів іноземного суб'єкта	Стосується звітів лише тих господарюючих одиниць, які відповідають п'ятьом критеріям автономної діяльності, наведеним у п.10.4 ПСБО 21	Стосується всіх іноземних суб'єктів господарювання незалежно від ступеня їх автономності. Певні критерії автономності як додаткові чинники враховують під час визначення функціональної валюти іноземного суб'єкта господарювання

Відповідно до МСБО 21, курсова різниця – це різниця, що є наслідком переведення кількості одиниць однієї валюти в іншу валюту за різними валютними курсами [4], а П(С)БО 21 дає визначення курсової різниці як різниці між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти за різних валютних курсів [5]. За стандартами МСБО 21 зазначено, що для перерахунку статей використовується курс, який точніше наближається до фактичного курсу на дату операції. Проте якщо валютні курси суттєво коливаються, то застосування середнього курсу є недоречним. На відміну від міжнародного стандарту національний для перерахунку статей не передбачає використання середнього валютного курсу, а чітко вказує на використання курсу національної валюти, встановленого НБУ на дату балансу [4; 5].

Висновки. У результаті проведених досліджень можна зробити висновки, що:

1) незважаючи на наближення ведення обліку вітчизняними підприємствами за міжнародними стандартами, у вітчизняних нормативно-правових актах важко відслід-

кувати, коли підприємство може керуватися міжнародними стандартами чи складати звітність за П(С)БО та МСФЗ;

2) використання функціональної валюти є досить відносним, та немає зрозумілих указівок, коли підприємствам необхідно вести облік у функціональній валюті, а коли їх розмежування є недоцільним.

Отже, запровадження та використання міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності є важливим кроком на шляху України до євроінтеграційних процесів, які сприяють підвищенню прозорості, зрозумілості, достовірності інформації про діяльність суб'єктів господарювання, зростанню довіри до інформації, яка наведена у фінансовій звітності. Проте цей процес пов'язаний із низкою проблем, які потребують поступового вирішення. Подальші дослідження будуть спрямовані на вивчення можливості відмови від національних П(С)БО і повного переходу до ведення обліку операцій в іноземній валюті, а також відображення інформації про них у фінансовій звітності відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності.

Список використаних джерел:

1. Волкова І.А., Іванюк Б.І. Розрахунки іноземною валютою та їх облік в зовнішньоекономічній діяльності підприємств України. Сталий розвиток економіки. 2011. № 7. С. 184–187.
2. Міжнародні стандарти фінансової звітності (версія перекладу українською мовою – 2014 р.). URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=408095&cat_id=408093&ctime=1423500775962.
3. Демчук Т. Застосування міжнародних стандартів в обліку валютних операцій підприємств. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. 2013. № 4(48). С. 139–44.
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів». URL: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/320294/file/IAS%2021.pdf>.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затверджений Наказом МФУ від 10.08.2000 № 193, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0515-00>.
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

**ОПЕРАЦИИ В ИНОСТРАННОЙ ВАЛЮТЕ:
НАЦИОНАЛЬНЫЙ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ ПОДХОДЫ**

Аннотация. В статье исследованы операции в иностранной валюте в соответствии национальным и международным стандартами бухгалтерского учета и отчетности. Нестабильная ситуация на валютном рынке, вызванная колебаниями валютных курсов, требует постоянного совершенствования системы управления и контроля над осуществлением операций в иностранной валюте предприятия сферы внешнеэкономической деятельности. Особое значение данные вопросы приобретают в условиях перехода составления финансовой отчетности по международным стандартам.

Ключевые слова: валютные операции, Положения (стандарты) бухгалтерского учета, Международные стандарты бухгалтерского учета, Международные стандарты финансовой отчетности, курсовые разницы.

**FOREIGN CURRENCY TRANSACTIONS:
NATIONAL AND INTERNATIONAL APPROACH**

Summary. The article deals with transactions in foreign currency in accordance with national and international accounting and reporting standards. Indeed, an unstable situation in the foreign exchange market caused by fluctuations in exchange rates requires continuous improvement of the system of management and control over foreign currency transactions of an entity in the sphere of foreign economic activity. Particular importance of these issues are acquired in the transition of financial statements according to international standards.

Key words: foreign exchange transactions, accounting regulations (standards), international accounting standards, international financial reporting standards, exchange rate differences.

УДК 338.242.4.025.12(519.5)

Красноперов П. В.

аспирант

*Харьковского гуманитарного университета
«Народная Украинская Академия»,*

преподаватель

*Харьковского национального университета
имени В.Н. Каразина*

Krasnopyorov P. V.

*Post-graduate of Kharkov University of Humanities,
Lecturer of Kharkov V.N. Karazin National University*

**ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ЭКОНОМИКИ ЮЖНОЙ КОРЕИ
ВО ВРЕМЯ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ «ЭКОНОМИЧЕСКОГО ЧУДА»**

Аннотация. В статье рассматривается государственная экономическая политика правительств Южной Кореи во время осуществления страной «экономического чуда». Также рассматриваются механизмы преодоления Южной Кореей экономической отсталости, в частности механизмы государственного регулирования экономики (пятилетние планы развития, аграрная реформа, создание крупных корпораций – «чеболей» и т. д.). Делаются выводы и даются возможные рекомендации для экономики Украины.

Ключевые слова: Южная Корея, государственное регулирование экономики, экономическое чудо, преодоление экономической отсталости.

Вступление и постановка проблемы. Быстрое и эффективное экономическое развитие, экономические успехи ряда стран Восточной и Юго-Восточной Азии второй половины XX века и начала XXI века заслуживают внимания со стороны специалистов в области экономики, экономической теории, международной экономики. Экономические успехи многих стран Восточной и Юго-Восточной Азии последних десятилетий вызывают интерес на фоне того, что значительная часть других стран «третьего мира» (в Черной Африке, в арабском мире, в Латинской Америке) все еще не могут совершить экономический прорыв. Экономические реформы во многих странах Восточной Европы и странах СНГ в значительной мере также не принесли желаемых результатов.

Одной из стран, которой удалось сделать экономический рывок в своем развитии, «впрыгнуть» из «третьего мира» в «первый мир», стала Южная Корея. Анализ быстрого экономического развития Южной Кореи, причин и факторов, сделавших возможным быстрое и эффективное экономическое развитие Южной Кореи, представляет научно-практический интерес.

Анализ последних исследований и публикаций. Существенный вклад в анализ, характеристику и разработку вопросов осуществления «южнокорейского» экономического чуда внесли такие ученые и публицисты, как В.Д. Иргебаев, В.И. Осипов, В.И. Шипаев, П. Ларк, А. Жолудь, южнокорейские ученые Ук Хео, Чeon Хоунг-чeул, Хайам Ким и Окджин Ким и др. Но в данный мо-